

ÁP DỤNG PHÁP LUẬT TRONG VIỆC GIẢI QUYẾT NHỮNG VỤ ÁN MA TÚY CÓ TỪ HAI CHẤT MA TÚY TRỞ LÊN THEO QUY ĐỊNH CỦA BỘ LUẬT HÌNH SỰ NĂM 2015

QUÁCH QUỲNH DUNG*

Tóm tắt: Bài viết tác giả phân tích việc áp dụng pháp luật như thế nào cho phù hợp khi giải quyết các vụ án ma túy có từ 02 chất ma túy trở lên, nhưng trong đó có 01 chất không đủ mức khối lượng tối thiểu được quy định trong Bộ luật Hình sự năm 2015, sửa đổi, bổ sung năm 2017.

Từ khóa: Tính tổng khối lượng; chất ma túy; thể tích; khối lượng tối thiểu.

Ngày nhận bài: 22/5/2019; ngày biên tập xong: 04/6/2019; ngày duyệt bài: 04/6/2019.

Nghị định số 19/2018/NĐ-CP ngày 02/02/2018 của Chính phủ quy định về việc tính tổng khối lượng hoặc thể tích chất ma túy tại một số điều của Bộ luật Hình sự năm 2015 (Nghị định số 19/2018) đã quy định việc tính tổng khối lượng hoặc thể tích chất ma túy trong trường hợp các chất ma túy được quy định trong cùng một điểm và trong trường hợp các chất ma túy không được quy định trong cùng một điểm thuộc các khoản của một trong các Điều 248, 249, 250, 251, 252 Bộ luật Hình sự

(BLHS) năm 2015, sửa đổi, bổ sung năm 2017 (BLHS năm 2015).

Tuy nhiên, BLHS năm 2015 và Nghị định số 19/2018 lại không có quy định cụ thể về việc áp dụng pháp luật đối với những vụ án ma túy có từ 02 chất ma túy trở lên, trong đó có 01 chất ma túy không đủ mức khối lượng tối thiểu được quy

**Kiểm sát viên sơ cấp, Vụ thực hành quyền công tố và kiểm sát điều tra án ma túy (Vụ 4), Viện kiểm sát nhân dân tối cao.*

định tại khoản đó hoặc cả 02 chất hay nhiều chất đều không đủ mức khối lượng tối thiểu hoặc đã đủ mức khối lượng tối thiểu được quy định tại khoản đó, thì áp dụng pháp luật như thế nào cho phù hợp. Điều này dẫn đến nhiều địa phương còn có những ý kiến khác nhau trong việc giải quyết vụ án. Chúng tôi xin nêu một số trường hợp cụ thể sau đây:

Thứ nhất, đối với vụ án có nhiều chất ma túy, nhưng các chất ma túy đó cùng nằm trong một điểm thuộc các khoản của một trong các Điều 248, 249, 250, 251, 252 BLHS năm 2015 (trong đó bao gồm các trường hợp: Tất cả các chất ma túy đều đủ mức tối thiểu hoặc có 01 chất ma túy hay tất cả các chất ma túy đều không đủ mức tối thiểu đối với từng chất đó theo quy định).

Ví dụ 1: Trong một vụ án mua bán trái phép chất ma túy, tang vật thu giữ là 07 gam Heroine và 05 gam Methamphetamine. Đối với trường hợp này, các địa phương có 02 ý kiến giải quyết vụ án như sau:

Ý kiến thứ nhất cho rằng, áp dụng điểm i và điểm p khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 để truy tố và xét xử.

Ý kiến thứ hai cho rằng, áp dụng điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 để truy tố và xét xử.

Khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 quy định như sau:

“2. Phạm tội trong các trường hợp sau đây, thì bị phạt tù từ 07 năm đến 15 năm:

...

i) Heroine, Cocain, Methamphetamine, Amphetamine, MDMA hoặc XRL-11 có khối lượng từ 05 gam đến dưới 30 gam;

p) Có 02 chất ma túy trở lên mà tổng khối lượng hoặc thể tích của các chất đó tương đương với khối lượng hoặc thể tích

chất ma túy quy định tại một trong các điểm từ điểm h đến điểm o khoản này”.

Tác giả đồng tình với ý kiến thứ hai, bởi lẽ: Đây là trường hợp các chất ma túy đã đủ mức khối lượng tối thiểu đối với từng chất ma túy (05 gam) được quy định tại điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015. Tổng khối lượng các chất ma túy trong trường hợp này được xác định là 12 gam, chưa vượt 30 gam (mức định khung cao nhất của điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015) để chuyển khoản của điều luật (từ khoản 2 lên khoản 3). Do đó, cần áp dụng điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 để giải quyết vụ án.

Nếu cộng 02 chất ma túy này lại với nhau mà trên 30 gam, tức là phải chuyển khoản của điều luật (từ khoản 2 lên khoản 3) thì cần áp dụng điểm h khoản 3 Điều 251 BLHS năm 2015 để truy tố, xét xử. Nghĩa là có từ 02 chất ma túy trở lên mà tổng khối lượng của các chất ma túy đó tương đương với khối lượng chất ma túy được quy định tại một trong các điểm từ điểm a đến điểm g của khoản 3 Điều 251 BLHS năm 2015.

Việc áp dụng điểm p khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 để giải quyết vụ án chỉ trong trường hợp: Khi cả 02 chất ma túy nêu trên không đủ khối lượng tối thiểu đối với từng chất ma túy được quy định tại điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 hoặc có 01 chất ma túy đủ khối lượng tối thiểu, chất ma túy còn lại hoặc nhiều chất ma túy khác nữa đều không đủ khối lượng tối thiểu theo quy định tại điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015, nhưng khi cộng các chất ma túy lại với nhau thì tổng khối lượng của các chất ma túy đó tương đương với khối lượng chất ma túy được quy định tại một trong các điểm từ điểm b đến điểm o của khoản 2

Điều 251 BLHS năm 2015 (tức là không chuyển lên khoản 3).

Mặt khác, khi áp dụng điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 đối với các chất ma túy đã đủ khối lượng tối thiểu theo quy định tại điểm i thì không cần áp dụng thêm điểm p khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015, vì Heroine và Methamphetamine được quy định trong cùng một điểm của điều luật, khối lượng các chất ma túy này đều đủ khối lượng tối thiểu đối với từng chất ma túy được quy định tại điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015. Đồng thời, khi cộng khối lượng các chất ma túy này lại với nhau không phải chuyển khoản của điều luật (từ khoản 2 lên khoản 3).

Ví dụ 2: Trong một vụ án mua bán trái phép chất ma túy, tang vật thu giữ là 03 gam Heroine và 05 gam Methamphetamine. Đây là trường hợp có 01 chất ma túy (Heroine) chưa đủ mức tối thiểu đối với từng chất đó (05 gam) theo quy định tại điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015. Khi giải quyết vụ án nêu trên, có 03 ý kiến giải quyết như sau:

Ý kiến thứ nhất cho rằng, Heroine và Methamphetamine là 02 chất ma túy cùng nằm trong điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015. Theo Nghị định số 19/2018 thì tổng khối lượng 02 chất ma túy trong trường hợp này là 07 gam, đủ khối lượng ma túy để áp dụng điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 khi giải quyết vụ án.

Ý kiến thứ hai cho rằng, Heroine và Methamphetamine là 02 chất ma túy cùng nằm trong một điểm thuộc khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015. Tuy nhiên, khối lượng chất Heroine thu giữ được chưa đủ khối lượng tối thiểu (05 gam) được quy định tại điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015. Do vậy, cần áp dụng điểm p

khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 để giải quyết vụ án.

Ý kiến thứ ba cho rằng, cần áp dụng cả điểm i và điểm p khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 để giải quyết vụ án, vì theo Nghị định số 19/2018 thì tổng khối lượng 02 chất ma túy trên là 07 gam, trong đó có 01 chất Heroine không đủ khối lượng tối thiểu quy định tại điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015. Khi cộng 02 chất ma túy lại vẫn nằm trong khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015, nên cần áp dụng thêm điểm p khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015.

Tác giả đồng tình với ý kiến thứ hai, bởi lẽ, BLHS năm 2015 quy định Heroine và Methamphetamine là 02 chất ma túy cùng nằm trong một điểm thuộc các khoản quy định trong các Điều 248, 249, 250, 251, 252 BLHS năm 2015, tuy nhiên, khối lượng chất Heroine trong ví dụ này là 03 gam chưa đủ khối lượng tối thiểu đối với từng chất đó quy định tại điểm i khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 (05 gam), còn Methamphetamine đã đủ khối lượng tối thiểu. Khi cộng 02 chất ma túy này lại với nhau thì số lượng ma túy vẫn thuộc trường hợp quy định tại khoản 2 nên cần áp dụng điểm p khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 để giải quyết vụ án sẽ phù hợp với hướng dẫn tại Nghị định số 19/2018. Do vậy, việc chỉ áp dụng điểm i hay áp dụng cả điểm i và p khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015 để truy tố, xét xử đều không phù hợp.

Thực chất, việc áp dụng điểm i hay điểm p trong ví dụ nêu trên cũng không thay đổi khung hình phạt, bởi vì cả hai điểm đó đều nằm trong khoản 2 Điều 251 BLHS năm 2015. Tuy nhiên, khi áp dụng pháp luật để giải quyết các vụ án nói chung và các vụ án ma túy nói riêng, cần phải áp dụng thống nhất, tránh tình trạng một vụ án có tính chất

tương tự như nhau nhưng mỗi địa phương lại áp dụng quy định pháp luật khác nhau để giải quyết.

Thứ hai, đối với các vụ án mà các chất ma túy đó không nằm trong cùng một điểm thuộc các khoản của một trong các Điều 248, 249, 250, 251, 252 BLHS năm 2015, trong đó có 01 chất đủ khối lượng tối thiểu, chất ma túy còn lại hoặc nhiều chất ma túy khác nữa đều không đủ khối lượng tối thiểu hoặc đều đủ khối lượng tối thiểu theo quy định tại khoản 1 các Điều 248, 249, 250, 252 BLHS năm 2015 thì áp dụng pháp luật như thế nào? Vấn đề này chưa có hướng dẫn cụ thể khiến nhiều địa phương gặp khó khăn, vướng mắc và có nhiều cách giải quyết khác nhau.

Ví dụ: Trong một vụ án tàng trữ trái phép chất ma túy thu giữ 1,260 gam ma túy, trong đó Methamphetamine chiếm 20%, Ketamine chiếm 40%, còn lại là phụ gia. Tính theo hàm lượng các chất ma túy thì khối lượng Methamphetamine sẽ là $1,260 \text{ gam} \times 20\% = 0,252 \text{ gam}$; khối lượng Ketamine là $1,260 \text{ gam} \times 40\% = 0,54 \text{ gam}$. Quá trình giải quyết vụ án có 02 ý kiến khác nhau như sau:

Ý kiến thứ nhất cho rằng, chỉ khởi tố đối với hành vi tàng trữ 0,252 gam Methamphetamine, không khởi tố hành vi tàng trữ 0,54 gam Ketamine. Vì khối lượng Methamphetamine đủ để khởi tố, còn khối lượng Ketamine thì xử lý hành chính vì không đủ khối lượng để khởi tố theo khoản 1 Điều 249 BLHS năm 2015.

Ý kiến thứ hai cho rằng, hành vi tàng trữ trái phép Methamphetamine chiếm 20%, Ketamine chiếm 40% đủ yếu tố cấu thành Tội tàng trữ trái phép chất ma túy theo quy định tại khoản 1 Điều 249 BLHS năm 2015.

Bởi vì, trong trường hợp này cần phải tính tổng khối lượng 02 chất ma túy nêu trên theo quy định của Nghị định số 19/2018, sau đó xác định điểm, khoản của điều luật áp dụng.

Tác giả đồng tình với ý kiến thứ hai, bởi lẽ, BLHS năm 2015 quy định Methamphetamine và Ketamine là 02 chất ma túy không cùng nằm trong một điểm thuộc các khoản trong các Điều 248, 249, 250, 251, 252 BLHS năm 2015. Đối với chất ma túy loại Methamphetamine thì khối lượng chỉ cần từ 0,1 gam trở lên là đủ căn cứ để khởi tố về Tội tàng trữ trái phép chất ma túy theo điểm c khoản 1 Điều 249 BLHS năm 2015, còn chất ma túy loại Ketamine là chất ma túy khác ở thể rắn nên phải từ 1,0 gam trở lên mới đủ căn cứ để khởi tố. Tuy đã có 01 chất ma túy đủ khối lượng tối thiểu để khởi tố, còn 01 chất thì chưa đủ khối lượng tối thiểu để khởi tố nhưng cần phải cộng 02 chất ma túy này lại với nhau theo hướng dẫn tại khoản 1 Điều 5 Nghị định số 19/2018 để xác định điểm, khoản của điều luật áp dụng. Nghĩa là cộng 02 chất ma túy này lại với nhau để xem khối lượng 02 chất ma túy này có thuộc khoản 2 Điều 249 BLHS năm 2015 hay không? Việc cho rằng khối lượng chất ma túy loại Ketamine không đủ khối lượng tối thiểu để khởi tố theo khoản 1 Điều 249 BLHS năm 2015 nên xử lý hành chính là không đúng, vì bị can, bị cáo chỉ phạm một Tội tàng trữ trái phép chất ma túy đối với 02 chất ma túy này. Nếu bị can, bị cáo mà phạm Tội vận chuyển trái phép chất ma túy hay chiếm đoạt chất ma túy đối với khối lượng 0,54 gam Ketamine nêu trên thì mới xác định là không đủ khối lượng để khởi tố và phải xử lý hành chính là đúng quy định của pháp luật.

Tương tự trong trường hợp 02 hay

nhiều chất ma túy không cùng nằm trong một điểm thuộc khoản 1 các Điều 248, 249, 250, 252 BLHS năm 2015, nhưng tất cả các chất ma túy đó đều không đủ khối lượng tối thiểu để khởi tố về Tội tàng trữ trái phép chất ma túy thì cần phải áp dụng khoản 1 Điều 5 Nghị định số 19/2018 để xác định khối lượng 02 hay nhiều chất ma túy này có đủ khối lượng tối thiểu để truy cứu trách nhiệm hình sự về Tội tàng trữ trái phép chất ma túy hay không? Trong quá trình quy đổi cần áp dụng nguyên tắc quy đổi có lợi cho bị can, bị cáo để xử lý vụ án. Nghĩa là tính tỷ lệ phần trăm về khối lượng của từng chất đó so với mức tối thiểu khi quy đổi ra Heroine và ngược lại quy đổi về chất ma túy khác ở thể rắn để so sánh cách quy đổi nào có lợi thì áp dụng

cho bị can, bị cáo.

Trong trường hợp có 02 hay nhiều chất ma túy khác nhau không cùng nằm trong một điểm thuộc các khoản trong các Điều 248, 249, 250, 251, 252 BLHS năm 2015, nhưng khối lượng các chất ma túy này đều đủ khối lượng tối thiểu để khởi tố về một tội thì cần phải cộng tất cả các chất ma túy này lại với nhau theo hướng dẫn tại khoản 1 Điều 5 Nghị định số 19/2018. Căn cứ vào tổng tỷ lệ phần trăm về khối lượng của các chất ma túy đó để xác định tổng khối lượng các chất ma túy đó thuộc trường hợp quy định tại khoản nào trong các Điều 248, 249, 250, 251, 252 BLHS năm 2015. Trong quá trình quy đổi cần áp dụng nguyên tắc quy đổi có lợi cho bị can, bị cáo để xử lý vụ án như đã nêu ở trên. □

THỰC TIỄN...

(Tiếp theo trang 39)

đấu tranh phòng, chống tội phạm nói chung và bảo vệ quyền con người, quyền công dân nói riêng. Do vậy, tăng cường quá trình giáo dục pháp luật để nâng cao nhận thức pháp luật và ý thức thượng tôn pháp luật của người dân, giáo dục lòng yêu nước, nghiêm chỉnh chấp hành pháp luật, sống trong quy tắc của xã hội cộng đồng là một giải pháp quan trọng góp phần nâng cao chất lượng áp dụng biện pháp cưỡng chế. Sự nghiệp phổ cập giáo dục pháp luật với người dân cần được triển khai liên tục và đồng bộ, hiệu quả

với nhiều hình thức khác nhau. Sự phổ cập pháp luật càng mạnh mẽ sẽ góp phần phát huy quyền làm chủ của người dân đối với hoạt động tư pháp, tạo điều kiện thuận lợi để nhân dân hiểu biết pháp luật, tham gia tích cực vào việc giám sát hoạt động tố tụng hình sự, tích cực tham gia vào việc đấu tranh phòng, chống tội phạm. Những hình thức phổ biến, giáo dục đa dạng như đưa môn học luật pháp vào các trường học từ bậc tiểu học trở lên, là môn học bắt buộc trong các trường trung cấp, cao đẳng, đại học; đẩy mạnh các chương trình phổ biến pháp luật trên các phương tiện thông tin đại chúng như đài phát thanh, truyền hình, các hình thức quảng cáo pa nô, áp phích...; phổ biến trong các cuộc họp của tổ dân cư, thông qua các buổi xét xử lưu động... □